

Pim Mulier, pionier voor de sport en lichamelijke opvoeding

Pim Mulier is naamgever van een laan in Haarlem. Daaraan ligt een groot multifunctioneel sportcomplex dat ook naar hem is vernoemd. Ook het Thialf ijsstadion is gevestigd aan de Pim Mulierlaan 1 te Heerenveen. Verder kun je in Den Haag of Zwolle wonen in de Pim Mulierstraat. Wie was die man nu precies? Dit jaar is het 150 jaar geleden dat hij werd geboren. Tijd om aandacht aan deze sportpionier te besteden.

TEKST FONDS KEMPER FOTO'S ARCHIEF CIOS

Wat weten we eigenlijk nog van deze man die op 10 maart 1865 werd geboren en wiens naam gegrift is in het Nederlandse sportverleden? De in Haarlem gevestigde Société Pim Mulier (spreek Mulier uit op z'n Frans) grijpt het 150ste geboortjaar van deze sportpionier aan om hem in 2015 nog eens in de schijnwerper te zetten. Dat gaat op verschillende manieren gebeuren. Bijvoorbeeld door het organiseren van sportieve activiteiten op schaats-, fiets- en wandelgebied. Daarnaast wordt zijn verleden afgestoft met diverse publicaties zoals een extra editie van het Haarlems Dagblad, een factsheet en een lesbrieft voor scholieren. Met name over de lesbrieft gaat het navolgende.

Zoektocht

Wie op internet de naam Pim Mulier intoetst krijgt heel wat treffers. Het zijn er niet alleen veel, maar ze zijn ook heel divers van aard.

Zo wordt verwezen naar verschillende overzichten gewijd aan de persoon van Willem Johan Herman Mulier, zoals hij voluit heette. Ook in de canon voor de lichamelijke opvoeding heeft Pim Mulier een eigen biografie gekregen. Verder is in de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL) het boek *Wintersport* van Pim Mulier uit 1893 in zijn geheel te lezen.

Bij de sportbonden voor kaatsen, atletiek en tennis kom je verenigingen tegen die zijn naam dragen. In Santpoort wordt jaarlijks de Pim Mulier loop georganiseerd. In Haarlem, waar de

veertienjarige Pim met enkele vriendjes in 1879 de Koninklijke HFC heeft opgericht, zijn meer verwijzingen naar hem te vinden. Op Papendal is een organisatie voor gezondheidsmanagement en bewegingsprogramma's gevestigd die luistert naar de naam Pim Mulier. En om deze korte zoektocht af te ronden, in de landelijke pers wordt met grote regelmaat melding gemaakt van publicaties en rapporten van het Mulier Instituut, dat sociaalwetenschappelijk sportonderzoek verricht.

Geschiedenis van de Nederlandse sport en Pim Mulier

De lesbrieft met bovengenoemde titel is geschreven voor gebruik door de groepsleerkracht in samenspraak met de vakdocent LO. In de lesbrieft ligt het accent op de rol van de sportverenigingen. Iets waar bijna iedere leerling ervaring mee heeft. Als doelgroep is gekozen voor 12-14 jarigen, dat wil zeggen leerlingen uit groep 8 van de basisschool en de brugklassen in het voortgezet onderwijs. Het lesdocument over de rol van Pim Mulier in de Nederlandse sport bestaat uit drie delen.

I Sport in Nederland

Het eerste deel van de lesbrieft is, zoals het in de sport betaamt, een warming up. Aan de hand van twee filmpjes over sportverenigingen vroeger en nu, praten de leerlingen in de klas hoe zij tegen sport aankijken. Door stil te staan bij hoe en door wie zo'n 100 jaar geleden sport beoefend werd, wordt het perspectief op sport van de leerlingen verbreed. Het huidige sportaanbod en voorzieningenniveau – verenigingen, sportscholen en accommodaties – kan

**In Santpoort wordt
jaarlijks de Pim Mulier
loop georganiseerd**

▶
Haarlemsche Athletiek Club 'de Damiaatjes', omstreeks 1892. In het midden met sjerp en pet zit voorzitter Pim Mulier. In deze club werd aan verschillende sporten gedaan: schaatsen, wielrennen en hardlopen.

▼
Pim Mulier in zijn jonge jaren

daardoor beter op zijn maatschappelijke waarde geschat worden. Of anders gezegd, als een minder vanzelfsprekend iets.

II Wie was Pim Mulier?

Het tweede deel van de lesbrieven gaat over de persoon Pim Mulier en zijn rol in de opkomst van de 'moderne' sport.

De welgestelde familie Mulier verhuist als Pim twee jaar is van Witmarsum in Friesland naar Haarlem. Daar betreft het gezin een fraai pand aan de Nieuwe Gracht. Het verhaal gaat dat na flink wat vorst de vierjarige Pim door zijn vader daar het ijs wordt opgestuurd. De huisknecht en zijn oudere broer krijgen de opdracht pas terug te komen als Pim kan schaatsen. In Haarlem brengt Pim het grootste deel van zijn jeugd door. Hij is een ongedurige leerling die zich wat sport betreft als een getalenteerde omnivoor ontpopt. Met vriendjes worden na schooltijd allerlei 'sporten' beoefend die in opkomst zijn. Er wordt het Engelse football gespeeld, wat in feite rugby is, en de jongens doen ook fanatiek aan crosscountry hardlopen. Tijdens een kostschoolperiode in Engeland raakt Pim verder enthousiast voor de sporten die daar populair zijn zoals cricket, voetbal en tennis. Hij raakt steeds meer overtuigd van het grote belang van sport en lichamelijke opvoeding voor de jeugd. Zijn goeie afkomst maakt

het mogelijk om vrijwel alle beschikbare tijd te besteden aan zijn grote liefde: het sporten.

Hij ontpopt zich als een verdienstelijk voetballer die het schopte tot het nationale bondsvoetbal, wordt officieel Nederlands kampioen hardlopen op de kwart mijl en ook het schaatsen gaat hem goed af. Op zijn 25ste schaatst hij solo langs de Friese elf steden, in een tijd net onder de 13 uur. Een officieus record dat standhoudt tot 1912.

Tijdens zijn actieve sportcarrière is Pim Mulier tegelijkertijd ook bestuurlijk actief. Wat hem zo belangrijk maakt voor de sport in Nederland, zijn de initiatieven om de sport meer en beter

Op zijn 25ste schaatst hij solo langs de Friese elf steden, in een tijd net onder de dertien uur

te organiseren. Het kan bijna niet anders dat hij de eerste voorzitter wordt van de Nederlandse Voetbal- en Athletiek Bond (NVAB) die in 1889 mede door hem wordt opgericht. Hij leidt die bond bijna drie jaar. In diezelfde periode is hij ook nog een tijdje voorzitter van de Nederlandsche Cricketbond. Als groot liefhebber van het schaatsen zit Pim Mulier aan

tafel bij de oprichting van de Internationale Schaatsunie (ISU) tijdens een grote sporttentoonstelling in Scheveningen. In die bijeenkomst wordt hij tot eerste voorzitter gekozen. Het is verder de verdienste van Mulier dat de elf steden traditie in 1909 een wedstrijdvorm krijgt. Een evenement dat heel Nederland een dag lang op zijn kop zet. Ook de Vierdaagse afstandsmarsen in Nijmegen danken hun bestaan aan Pim Mulier.

Het is ook de tijd dat de tegenstelling tussen beroeps- en amateursport steeds meer opspeelt. De 'nieuwe' sportorganisaties voeren naar Engels voorbeeld stringente regels in voor deelname aan wedstrijden en kampioenschappen waarbij het doel is om beroepssporters te weren. Pim Mulier staat gedurende zijn hele leven pal voor de amateurs en het fair play ideaal.

Pim is vanwege zijn inzet als bestuurder en organisator voor de sport gedurende zijn leven verschillende keren onderscheiden. Hij wordt benoemd tot erelid of erevoorzitter van verenigingen en bonden in diverse takken van sport zoals voetbal, atletiek, schaatsen, kaatsen en cricket. Ook krijgt hij het ereburgerschap van zijn geboortegemeente Wonsradeel aangeboden en wordt hij geslagen tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw en op zijn 83ste krijgt hij de Zilveren Anjer opgespeld,

een belangrijke culturele onderscheiding. Pim Mulier overlijdt op 12 april 1954 in Den Haag.

III Zelf aan de slag

In het derde deel van de lesbrief wordt een drietal suggesties gepresenteerd die met de klas als geheel of in groepjes kunnen worden uitgewerkt. Bij deze opdrachten staat de inbreng en zelfwerkzaamheid van de leerlingen centraal. Voor iedere opdracht is naar schatting een apart lesuur nodig.

III.1 Eens of oneens?

Deze opdracht sluit de kennismaking met het sportverleden af. De leerlingen discussiëren over een aantal stellingen die fair play (samen spel, sportiviteit en rol van regels) in de sport betreffen. Zo worden tegenstellingen zichtbaar en toetsen leerlingen hun opvattingen aan die van andere.

III.2 Interview een betrokkene bij de sportclub

Voor deze opdracht nodigt de school iemand uit die betrokken is bij een sportclub in de buurt. Dat kan een bestuurder zijn maar ook een trainer of een vrijwilliger. Als duidelijk is wie komt stellen de leerlingen een lijst met vragen op. Die kunnen gaan over het verleden van de club maar ook over hoe het er nu aan toegaat. Er wordt afgesproken wie de vragen gaan stellen en wie een verslag gaan schrijven. Doel van het interview is om inzicht krijgen in de achtergronden en het functioneren van sportclubs.

III.3 Maak een clubkrant

Deze opdracht is bedoeld om de leerlingen het reilen en zeilen van een sportclub te laten beschrijven in de vorm van een clubkrantje. Digitaal of ouderwets op papier. Leerlingen alleen of in kleine groepjes kiezen een onderwerp uit het lijstje dat in de lesbrief staat en schrijven daar een stukje over. Een (fictieve) voetbalvereniging die binnenkort zijn tienjarig bestaan gaat vieren, is het uitgangspunt voor de verschillende bijdragen die de leerlingen schrijven. Uiteindelijk moeten alle 'artikelen' samen een feestelijk (club)krantje vormen. Dat blijft natuurlijk een tijdje in de klas liggen. ■

▲
Tekening van Pim Mulier uit 1919. Hier drijft hij de spot met het professionalisme, dat hij zijn leven lang bestreed

Meer informatie over Pim Mulier 150 jaar is te vinden op de website: www.pimmulier150jaar.nl Via die site kan de besproken lesbrief en tevens een factsheet over Pim Mulier gedownload worden.

Fons Kemper is onderzoeker en verbonden aan het Mulier Instituut te Utrecht,

Contact:
f.kemper@mulierinstituut.nl